

minthogy ez az a társadalmilag érzékeny intézmény, amely rendelkezik az átadás, a visszacsatolás összes eszközével. Kapcsolatrendszere van a feladatok ellátására mind az egyénnel, mind a kiscsoportokkal, a helyi társadalommal. Fontos ez a gyakorlati tudás, mert kiterjed az öltözködésre, a lakberendezésre, a gyermeknevelésre, különböző divátáramlatokra, melyek az embereket érdeklik. De ugyanilyen fontos az emberek közötti érintkezésre, az ember és a társadalom viszonyára, viselkedésre való nevelés. Ilyen hétköznapi tudás a társadalmi tudás. A társadalmi életet szabályozó normák rendszerre, jelek és jelképek, elvárható magatartásformák és normák. Fontos a társadalom, és intézményeinek ismerete. Jogok és jogérvényesítés. Eljárások, szankciók. Beadványok készítése, és egy sor más gyakorlati jellegű, a társadalmi étellel zorosan összefüggő tudás. Fel kell ezt karolni, mert a mai magyar társadalom a természeti társadalomtól, a társadalom természetes jellegétől folyamatosan távolodik. A népfőiskoláknak segítenie kell az egyént, hogy közösségre találjon, népfőiskolai közösségbe kerüljön. Hogy felismerje kiszolgáltatottságának, kitaszítottságának tarthatatlanságát. Megértse és változtasson rajta.

Új gyakorlati tudásra is szükség van. Ismerni kell a fogalmat, hogy mit jelent az intelligens régió. Miképpen hat ez személyesen az egyénre. Vajon tudunk-e segíteni az embereknek és akarunk-e, hogy meg tudják fogalmazni saját maguk számára, mit jelent például az e-gazdaság, az e-kereskedelem. Hogy részt tudjanak venni a tudás-alapú társadalom építésében. Segíteni kell az embereket, hogy értsék, mit jelent a virtuális önkormányzat. Mit az e-demokrácia, az e-közigazgatás, és hogyan kell ezt használni. Tudjanak azonosulni az élethosszig tartó tanulás programjával. Legyen ehhez motivációjuk. Ha mi nem, akkor nem tudjuk, ki segít az embereknek abban, hogy szívesen használják az e-könyvtárat, és érezzék magukat otthon a digitális családi házakban és lakásokban. Az intelligens régiókkal kapcsolatban ezekről van szó. Fontos az is, hogy a társadalmilag releváns tudás körébe be tudja az egyén emelni – szintén Ferge kifejezésével élve – az ünnepnapit tudást, vagyis a művészi alkotások helyes megítélését, befogadását és élvezetét. Ezek közvetítéséről sem szabad elfeledkezni a népfőiskolákon.

Emlékezetünk őriz néhány nevet, helységet és dátumot, melyek fontosak nekünk. Olyanok ezek, mintha nem is a földön, nem is a térképen lennének – mondja Csoóri Sándor „Elveszett utak” című könyvében –, hanem csupán tudatunkban léteznek, vagy még inkább a fejünk fölött keringő magyar mitológia világában. Ilyen

helységnév Verecke, Pusztaszer, Kenyérmező, Nagymajtény, Szárszó stb. Mondhatjuk talán, hogy ilyen helységnév nekünk Surány, vagy éppen Szentendre. [A Budapest-környéki Népfőiskolai Szövetség szokásos találkozóhelyei – A szerk.] Ha éppen Szárszóval vonunk párhuzamot. Mondom ezt azért, mert a népfőiskolai mozgalmat ma éppen úgy korszerűtlen szelleműnek vagy szellemiségűnek ítélik egyesek, mint ítélték valakik Szárszót. Pedig ettől a mozgalmától, a népfőiskoláinktól sem szabad elvonni az igazságkeresés jogát. Itt is, ezeken az összejöveteleken fel lehet és fel is kell vetni a következő párhuzamokat. Ha Szárszón a csonka-ország sorsát, akkor itt az unióba bővült vagy szédült nemzet sorsát, ha Szárszón a dunai népek izzó gyűrtjében való kilátásainkat, akkor itt az agyonszeretett homogenizálódást. Ha ott a parasztság sorsát, akkor itt a magyar föld és a magyar vidék további kilátásait. Ha akkor és ott a minőségi és csendes gyarapodást, akkor itt a polarizálódott, szétszakadt, lecsúszott rétegek és csoportok sorsát. Ha akkor és ott a reményteli újrakezdést, akkor itt a sok kérdést felvető folytatást.

Itt ismét idézni kell a harmadik utat? Pártoskodástól mentes sajátos életstílust a politikában is, a kultúrában is, az építkezésben is, az életvitelben is, a nevelésben is. Akkor is, ha a körülmények mások, mint 1943-ban voltak, mert más a történelem, más a beszéd, más a stílus, és legfőképpen talán az, hogy a háború veszélyes közeledésére nem írják az égre a vadászgépek kacskaringós jeleit (hogy csak képletesen szóljunk és ne is gondoljunk az atombomba villanására). Ami miatt analógiát vonhatunk, az az, hogy most is keresztút közepén állunk. Sorsdöntő történelmi változás korát éljük. És ha ezt éli a társadalom, ezt éli maga a népfőiskolai mozgalom is. A magyar társadalom előtt két út volt. Lépett. Vissza már nem léphetünk. Fel kell tehát vetni úgy, mint annak idején Szárszón, a szellemi harmadik utat. Fel kell vetni azért, hogy politikai és gazdasági globalizációnk ne lehessen gyökértelen. Hogy a piaci demokrácia ne előzze meg a nemzetit. Hogy a hierarchikus viszonyok ne olthassák ki a természetes erkölcsi viszonyokat. Hogy az ipari civilizáció ne tarthasson előbbre, mint az emberi szellem és tisztesség. Hogy a felcserélt rendszerek ne hozhassanak számunkra asszimilációt. Hogy építeni tudjuk a demokrácia házának alapjait, ha már a tetőt elkészítették fölöttünk. És mivel ez a munkánk, mely nem is kevés, van létének alapja és szükségszerűsége a népfőiskolai mozgalomnak.

Gódor András

a Budapest-környéki Népfőiskolai Szövetség elnöke

„Jó gyakorlat”

Magyarul: „Modellértékű tevékenység”.

A IV. „Ezerarcú Népfőiskola” Országos Tanácskozás jelentős programja volt a helyi népfőiskolai kezdeményezések bemutatása. Szívonas prezentációkkal ismerkedhettünk meg 2004. június 5-én Szentendrén, amelyek bizonyították a népfőiskolai mozgalom vitalitását és sokszínűségét.

Mindez megmutatkozott abban is, hogy egészen kis település (Ivánc) és több megyei jogú város (Szolnok, Eger) népfőiskolája is megosztotta velünk felnőttképzési tapasztalatait, módszereit. Egészségnevelés, kistérségfejlesztés, biogazdálkodás, Európai Unió-s menedzsment, népi kismesterségek újjáélesztése, fogvatartottak képzése, álláskeresők klubja, környezetvédelem, ifjúsági vezetőképés szerepelt a programokban.

Azok a célkitűzések, amelyek szervezeteinket vezérlik tevékenységük megtervezésében rendkívül tiszteletreméltóak, és mondjuk ki nyugodtan: társadalmi szinten nélkülözhetetlenek. A társadalmi beilleszkedés segítése, az alapkészségek fejlesztése, az egészséges életmódra nevelés, az állampolgárok tájékoztatása, a népi hagyományok őrzése, a hulladékgyűjtéssel és -kezeléssel kapcsolatos ismeretek terjesztése állampolgári közérzetünk jelentős javulásának lehet eszköze.

A partneri együttműködés szép példáit láthattuk két jelentős területen. Partnerségi együttműködés a Budapest Környéki Népfőiskolai Szövetség részvételével Európai Unió-s pályázat kapcsán, valamint Tolna megyei kis települések népfőiskoláinak szerepe a helyi közművelődési tevékenységben.

A képzések során alkalmazott tevékenységek és módszerek is azt bizonyítják, hogy a népfőiskolák a csoportban végzett, aktivitáson alapuló korszerű andragógiai elvek alapján végzett munkát preferálják.

A beszámoló nem lenne teljes, ha nem említeném a tatai népfőiskola jelentős munkáját névadója, a neves közigazdász professzor, Magyary Zoltán emlékének ápolása révén. Jól látható, milyen fontos a múlt-jelen-jövendő összekapcsolása.

A bemutatottak követően felmerültek a következő teendői is:

- Országos akciót indítunk annak érdekében, hogy az eddig végzett tevékenységeket kellő mértékben és mélységben feltárhassuk.
- Együttal felhívjuk minden szervezetnek a figyelmét, hogy regisztráltassa magát a Regionális Munkaügyi Központnál.
- Törekedni kell arra, hogy az egymás közötti kommunikáció-hozzáférés ingyenes legyen.

Reményeink szerint 2005-ben a Tatai Népfőiskola vendégszeretetét élvezhetjük, miután a Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság vállalta az V. „Ezerarcú” megrendezését.

Nagyné Kiss Mária